

Steen Zoffmann har foræret Havnemuseet en model af fregatten Gefion, som nu er "fortøjret" på Havnemuseet.

Meget flot skibsmodel, (længde ca. 180 cm, bredde ca. 30 cm, højde ca. 130 cm)
Bestyrelsen siger mange tak for den fine gave og vil finde en god placeringen i forhold til den øvrige udstilling på museet.

Efterfølgende er der lidt historie mm om FREGATTEN GEFION

Efterfølgende oplysninger er hentet fra:

Skibsliste

(<http://www.jmarcussen.dk/maritim/skibsliste/liste.php?ini=g>)

ID-nummer	9656	Skibsnavn	GEFION				
Kend.bogstav.	-	Sam-kode	-	Rig-Maskine	fregat	Brugstype	KRIG
BRT	-	NRT	-	DW	-	Klstr.	855 depl.
BT	-	NT	-	IMO	-	Byg.nr.	-
Byg.år	1843	Værft	Nyholm. Afløb 1843-09-27.	Byg.by	København	Byg.land	Danmark
Dimension	51,88 x 12,90 x 5,88 meter.			Maskine	Sejl		
Teknik	48 stk. 24-pundige kanoner.						
Person-info	-						
Reg.by	København	Reg.land	Danmark	Omdøbt fra	-	Omdøbt til	-
Rederi	B. til Flåden. Aktiv fra 1844-05-06.			Rederi før - efter	Erobret 1849-04-05 af de holstenske styrker i Eckernförde Fjord.		
Referencer	Årbog 1966-10.			H&S registr.	-		
Bemærkninger	Optræder i årbog 1966 p.144: Vraget for GALATHEA til jordomsejling i 1845.						
Tidligste år	1843			Seneste år	1849		

Efterfølgende oplysninger er hentet fra:

Flådens Historie

[http://www.navalhistory.dk/Danish/Skibene/G/Gefion\(1844\).htm](http://www.navalhistory.dk/Danish/Skibene/G/Gefion(1844).htm)**Historie****Dato:**6. maj 1844
- 9. maj 1844**Tjeneste:**

Udrustet til togt, løb på grund ved Trelleborg og returnerede til København, hvor fregatten blev eftersat i dokken

22. maj 1844
- 16. november 1844

På togt til Skotland, Færøerne og Middelhavet

4. maj 1846
- 3. september 1846

På besejlingstogt i Nordsøen og Østersøen

13. april 1848
- 1. november 1848

Under krigsudrustning

17. marts 1849
- 5. april 1849

Under krigsudrustning, og blev under kampen i Eckernförde fjord erobret af fjenden

Skibschefer**Dato:**6. maj 1844
- 9. maj 1844**Chef:**

Kommandørkaptajn O. F. Lütken

22. maj 1844
- 16. november 1844Kommandørkaptajn [H. G. Garde](#)4. maj 1846
- 3. september 1846Kommandørkaptajn [H. B. Dahlerup](#)13. april 1848
- 1. november 1848Kaptajn [J. A. Meyer](#)17. marts 1849
- 5. april 1849Kaptajn [J. A. Meyer](#)

Efterfølgende oplysninger er hentet fra:

Dansk Militærhistorie

(<http://milhist.dk/slaget/katastrofen-i-eckernforde-fjorden/>)

Katastrofen i Eckernførde fjorden

POSTED BY ADMIN ON 30/10/2013 IN SLAGET, TREÅRSKRIGEN | 435 VIEWS

Som led i den danske offensiv i maj 1849, skulle flåden foretage en afledningsmanøvre ved Eckernførde. Linieskibet Christian VIII. og fregatten Gefion skulle med deres overlegne ildkraft ødelægge de slesvig-holstenske batterier omkring fjorden, hvorefter byen skulle indtages. Men fra starten gik alt galt for danskerne og kampen endte i en katastrofe for den danske flåde.

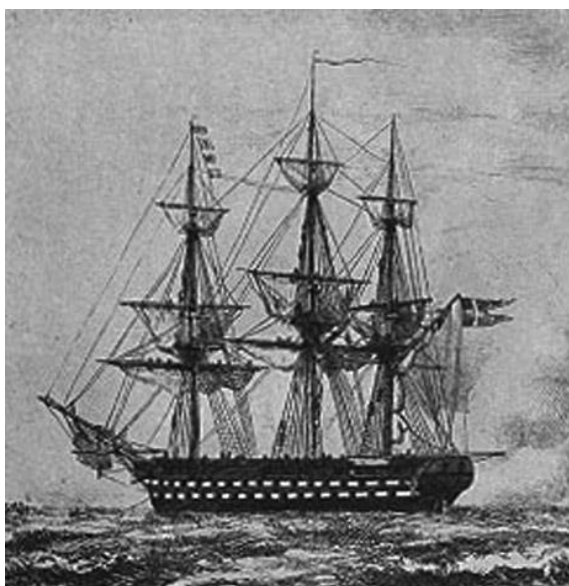
af Gert Laursen

Indledning

I marts 1849 opsagde den danske regering våbenhvilen imellem Danmark og de tyske stater der var indgået året før, og den 3. april blev krigen genoptaget. Den danske plan for et nyt felttog, var at lade hæren angribe fra Als og Kolding ned igennem det østlige Slesvig. Flådens rolle var at lave et afledningsangreb imod Eckernførde, og dermed forsøge at sinke den fjendtlige fremrykning imod nord. Til opgaven havde flåden følgende skibe:

Linieskibet Christian VIII. under kommando af kommandørkaptajn Paludan med 84 kanoner, fregatten Gefion under kommando af kaptajn Meier med 48 kanoner og dampskibene Hekla og Gejser med 3 jagter på slæb med et kompagni soldater.

Om eftermiddagen mødtes skibene udfør Eckernførde fjorden, men i løbet af dagen var det blæst det så meget op, at man måtte opgive at foretage en landsætning af tropperne. Desuden var de fleste af soldaterne ukampdygtige pga. voldsom søsyge.

Christian VII

Forsvaret af Eckernförde

Til forsvaret af Eckernförde var der opført 2 batterier på nord og sydsiden af fjorden. Det sydlige batteri bestod af 4 stk. 18 pdr. kanoner, og det nordlige batteri af 2 stk. 84 pdr, 2 stk. 24 pdr, og 2 stk. 18 pdr. kanoner. Mandskabet bestod af 91 mand fra det 5. slesvig-holstenske fæstningsartilleri under kommando af kaptajn Jungmann. De danske skibe var blevet bemærket og i løbet af natten ankom en bataljon fra Gottorp og et Nassauisk feltbatteri som forstærkning.

Angrebet

Om morgenen den 5. var vejret klaret op, og Paludan besluttede sig for at foretage et angreb på de slesvig-holstenske stillinger. Christian VIII. og Gefion lettede anker og stod ind i fjorden. Dampskibene skulle blive udenfor fjorden, klar til at yde assistance hvis det blev nødvendigt.

Christian VIII. og Gefion holdt sig langs nordsiden af kysten, og da de passerede nordbatteriet sendte de deres bredsider imod det. Derefter ankrede de op i fjorden, så deres bredsider kunne beskyde både nord og sydbatteriet, og kl. 8 startede en voldsom artillerikamp. Nordbatteriets kanoner blev hurtig gjort tavse, men derefter begyndte uheldene for de danske skibe.

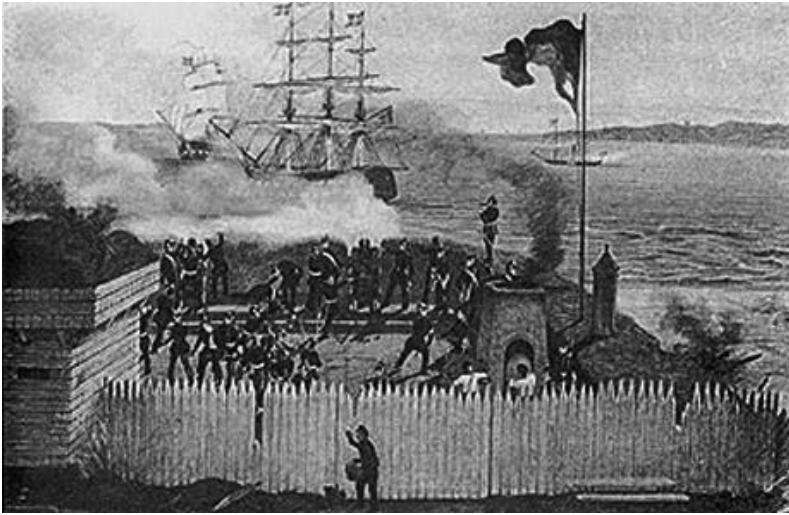
Vinden friskede op og Gefion svajede med agterstævnen ind mod sydbatteriet der herefter kunne beskyde skibet på langs, uden at Gefion kunne svare igen undtagen med et par agterkanoner. Kaptajn Meier hejste sit signalflag og Gejser stod ind i fjorden for at hjælpe Gefion. Det lykkedes for Gefion at få et tov over til Gejser, men uheldigvis blev det skudt over. Et nyt tov blev smidt over til Gejser, men igen var uheldet ude for danskerne. En granat ramte Gejser i maskineriet, og det var umuligt for skibet at slæbe Gefion ud af fjorden. Kun med nød og næppe kunne Gejser selv klare sig ud af ilden.

Kort over området omkring Eckernförde

Også Christian VIII. var begyndt at lide under sydbatteriets ild, og Paludan hejste signal til Hekla om at tage lineskibet på slæb. Nu stod Hekla ind i fjorden, men manøvreren blev opdaget af nordbatteriet der åbnede ild med dets fungerende kanoner, og det lykkedes at beskadige rorstammen på Hekla, så også Hekla måtte opgive at hjælpe de nødstedte skibe og søge ud igen.

Sydbatteriet i kamp med Christian VIII

Våbenhvilen

Man forsøgte nu at varpe skibene ud, men pga. den kraftige vind gik det meget langsomt. Paludan forsøgte at vinde tid, og kl. 12.30 sendte han en parlamentær i land med en skrivelse, hvori han truede med at bombardere byen, hvis skydningen ikke ophørte. Og det gjorde den, men slesvig-holstenerne brugte pausen til at føre frisk ammunition frem, gløde kuglerne og reparere de demonterede kanoner.

Kl. 16 kom der svar fra kaptajn Jungmann. Det var afvisende og sydbatteriet åbnede atter ild. For Gefion var kampen nu ved at være tabt, og Paludan der indtil nu ikke havde villet forlade fregatten, indså at han måtte efterlade skibet til dets skæbne og forsøge at frelse Christian VIII.

Skibet satte sejl og bevægede sig langsomt ud efter, men igen var skæbnen danskerne unådig. Storemørsbraserne blev skudt over og sejl, tovværk og blokke faldt ned på dækket, der efterhånden var et stort kaos. Linieskibet drev derefter indad igen og kom til at ligge lige ud for strandbatteriet med agterstævnen imod land.

Overgivelsen

På Gefion var skaderne nu så alvorlige, at Kaptajn Meyer besluttede at stryge flaget. Slesvig-holstenerne fortsatte dog skydningen – sikkert pga. af deres manglende sømands-kendskab, og først da Gefion sendte en officer i land med besked om at de havde overgivet sig, ophørte skydningen.

Christian VIII. og Gefion (maleri fra Kiel museum)

På Christian VIII. fortsatte kampen, men skaderne var store, og flere steder havde de glødende kugler sat ild i skibet. Ilden blev kun slukket ved at trække mandskab væk fra kanonerne, og dermed mindskes linieskibets ild yderligere. Mange af mandskabet var dræbte eller sårede, og situationen var efterhånden yderst kritisk.

Skibsrådet

Paludan indkaldte til et skibsråd, med deltagelse af officererne Krieger, Marstrand og Wedel-Jarlsberg, hvor det blev besluttet at yderligere modstand var håbløs, og man måtte overgive sig for at undgå flere tab.

Kl. 18.30 blev flaget strøget, og efter et stykke tid standsede den tyske ild. Man gik nu i gang med at bekæmpe ilden af hensyn til de mange sårede ombord. Skibets pumper blev åbnet, og krudtet blev smidt overbord. Imens dette foregik kom en tysk underofficer ved navn Preusser ombord, og forlangte at Paludan og alle friske mænd straks skulle gå i land, og at overbord smidningen af krudtet blev stoppet. De sårede skulle blive ombord til næste dag. Paludan protesterede, men var nødt til at adlyde da Preusser truede med at tyskerne ellers ville genoptage skydningen.

Christian VIII. sprænger i luften. Fra et Schlesvig-holstensk postkort (Marco Moschet)

Katastrofen

Da Paludan var gået fra borde overtog kaptajnløjtnant Krieger kommandoen ombord på lineskibet. Da ilden havde så godt fat at den var umulig at slukke, koncentrerede han sig om at bjærge mandskabet. Fra skibets egne fartøjer og fra både fra byen, blev det meste af skibets mandskab efterhånden bragt i land, imens ilden bredte sig mere og mere.

På land havde Eckernførdes indbyggere samlet sig for at betragte det brændende skib. Omkring kl. 20 skete katastrofen så. Ilden havde nået krudtmagasinet og med et gigantisk brag sprang Christian VIII. i luften.

De sårede og det resterende mandskab der var blevet ombord for at hjælpe dem, blev dræbt ved eksplosionen sammen med flere af tilskuerne i land der blev ramt af flyvende dele. Kun for nogle få stykker ombord på skibet lykkedes det at springe overbord og redde livet.

Kampen var over, men hvordan kunne de to skibe med deres overlegne ildkraft tabe kampen? Svaret lå i til dels i besætningernes mangel på erfaring. På trods af at omkring 6000 skud blev affyret imod fjendens kanonstillinger var resultatet forbløffende ringe.

Kun nogle få kanoner blev ødelagt. Derudover fyrede de danske skibe i lag med omkring 4 minutters interval, hvilket gav de tyske artillerister tid til at søge dækning, før salverne blev affyret. Dertil kom en næsten ubegribelig række af uheld for danskerne, der til sidst afgjorde kampen med det katastrofale resultat til følge.

Tabene og følgerne

På denne, for flåden og Danmark så sorte dag, led de to skibe tilsammen et tab af 134 døde, 38 sårede, og 936 til fange tagne. Fjendens tab var 4 dræbt og 18 sårede. (1)

Den umiddelbare konsekvens af nederlaget ved Eckernførde var, at den danske offensiv blev afblæst. Senere blev der indledt en krigsret imod skibsscheferne Paludan og Meier. Paludan blev idømt 3 måneders arrest imens Meyer blev frikendt.

Selvom kampen ligger mere end 150 år tilbage, er Eckernførde eller Eckernförde som byen hedder i dag, fyldt af minder fra kampen i fjorden. Flere steder står der danske og tyske mindesmærker, og på rådhuset finder man galionsfiguren fra Christian VIII.

Fregatten Gefion blev senere indlemmet i den preussiske marine.

Ovenfor ses mindesmærket for kaptajn Jungman, der havde kommandoen over de tyske artillerister.

Noter:

(1) tallene varierer en del fra kilde til kilde

Læs mere:

Vores Sømagt Historie, O. Eidem, O. Lütken
Eckernförde und der 5. april 1849, Eduard Jungmann, Hamburg 1852
Eckernförde, Thorkel Bjerre, Dansk Nordisk forlag 1940
Vore Søhelte, Viktor Hansen, 1898